

Utsikt over endel av As'tujæg'gi med Leinavatn i bakgrunnen. Foto: A. C. Cederlov.

OBJEKT NR. 182

BARDUVASSDRAGET OVENFOR ALTEVATN/AS'TUÆDNO JA GAMASJAKKA

Fylke: Troms

Kommuner: Bardu og Kiruna (i Sverige)

Nedbørfelt: 470 km² (+ 120 km² i Kiruna)

Skoggrense: Ca. 600 m o. h. Areal under
denne: Ca. 50 %

Middelvannføring: Ved As'tuædno 7,2 m³/s

Laveste/høyeste punkt: 489 (Altevatn HRV)
— 1659 m o. h.

Marin grense: Hele feltet ligger over

Kraftpotensial: 30 GWh

Naturgeografisk region: 36d

Vassdragsbeskrivelse

Området utgjør kildene til Barduvassdraget og ligger ovenfor det regulerte Altevatn. Det består av to dreneringssystemer som renner ut i Altevatn ved Gamasjåkka og As'tuædno. Disse er henholdsvis 2,2 og 3,7 km lange. Leinavatn (491 m o. h.) 28 km², Gæv'dn'jav'ri (540 m o. h.) 18 km² og Ær'tebæljav'ri (540 m o. h.) 1,4 km², som renner ut ved As'tuædno, og Gamasjav'ri Stuora (647 m o. h.) 4,4 km², som renner ut ved Gamasjåkka,

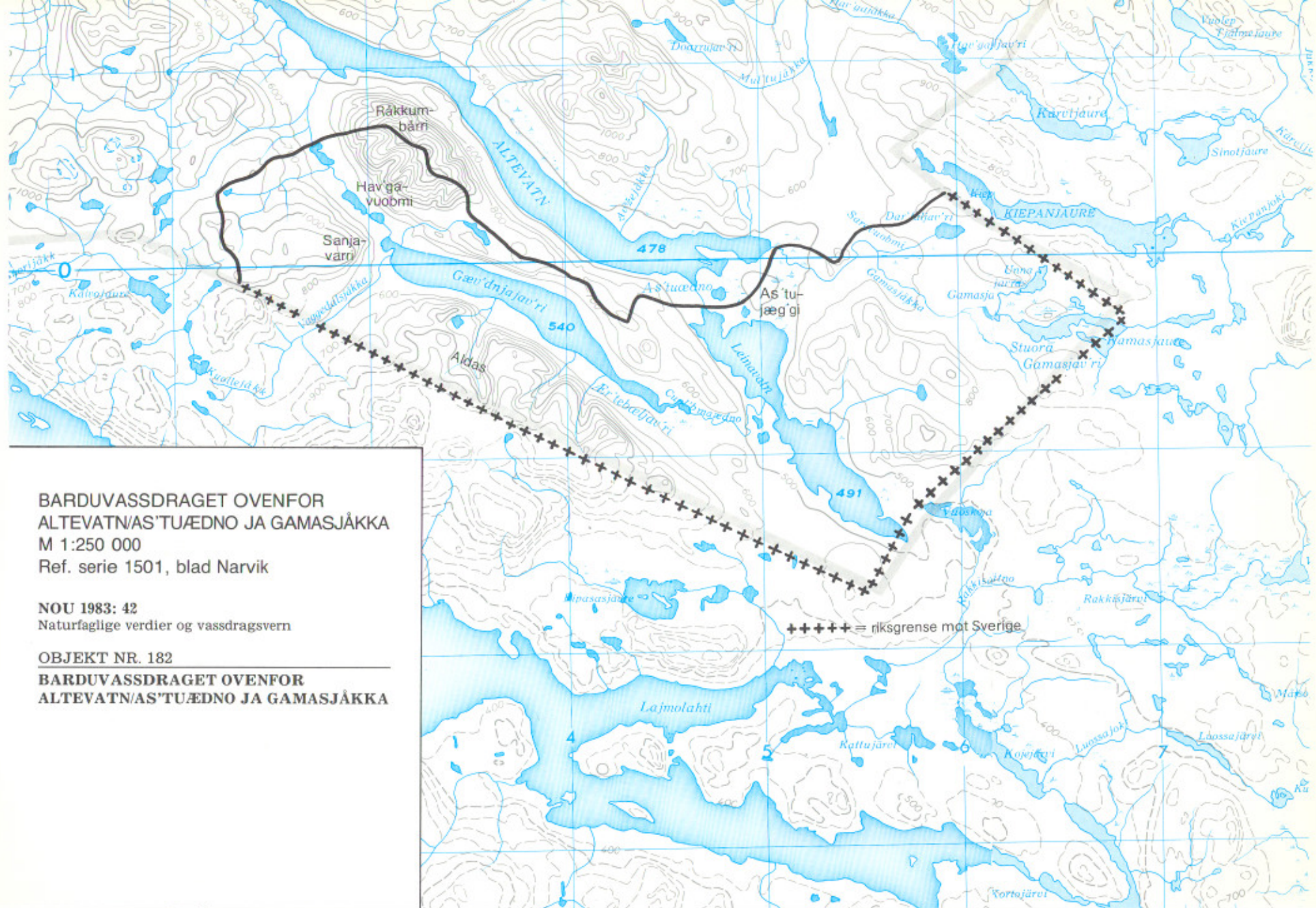
er de største vatna i feltet. De øvrige er mindre enn 0,8 km².

Klimaet er kontinentalt med årsnedbør på ca. 500 mm. Nedbørmaksimum er i vinterhalvåret. Middelsestemperaturen for året er ca. 1° C målt i Dividalen (226 m o. h.).

I feltets midtre del består undergrunnen av skifre. Østover dominerer grunnfjellsbergarter og i vest omdannede sedimentære bergarter. Nedbørfeltet har store løsavsetninger i form av forskjellige morenemateriale.

Hei- og fjellområdene dekker nærmere 2/3 av området. Skogarealene er beskjedne og består hovedsakelig av fattig, glissen bjørkeskog. Den er mest utbredt omkring Leinavatn. I øst og sør er feltet viddepreget, mens det i vest domineres av høye fjell. Våtmarksområdene består av store myrer og vatn. De største myrområdene ligger omkring Leinavatn og Gamasjåkka. As'tujæg'gi er den største myra med et areal på 6—7 km².

Det er ingen bosetning i området, men hyttebebyggelse er utbredt omkring Leinavatnet og tildels Gæv'dn'jav'ri. I den forbindelse er det stor båttrafikk, også motorisert, på Leinavatnet om sommeren. Her er ellers også en militær flystripe. Det er endel tamreindrift i området. Friluftsinnteresser i form av jakt, fiske og skigåing er svært utbredt. Dette gjelder særlig i Leinavatn og Gæv'dn'jav'ri-området.

**BARDUVASSDRAGET OVENFOR
ALTEVATN/AS'TUÆDNO JA GAMASJÅKKA**
M 1:250 000

Ref. serie 1501, blad Narvik

NOU 1983: 42

Naturfaglige verdier og vassdragsvern

OBJEKT NR. 182

**BARDUVASSDRAGET OVENFOR
ALTEVATN/AS'TUÆDNO JA GAMASJÅKKA**

++++ = riksgrense mot Sverige

Geofag

Berggrunnen i Øvre Bardus nedbørfelt deles i to av Dividalgruppen med den kaledonske fjellkjedes bergarter i vest og grunnfjell i øst. Dividalgruppen består av lite omdannede leirskifre og sandstein med samlet mektighet på 100 til 200 m. Vest for gruppen er forskjellige typer gneiser, samt skifre og amfibolitt fremherskende bergarter, mens granittisk gneis er helt dominerende i grunnfjellet. De kaledonske bergarter danner høye fjellmassiv i vest, mens grunnfjellsområdet karakteriseres av slake, avrundete overflateformer med mye overdekning av løsmasser og myr.

I områdene omkring Leinavatn og Gæv'dn'-jajav'ri ligger det vidstrakte, mektige og sorterte breelvdannelser avsatt i terrasser, hauger og rygger. Oppe i dalsidene og på plåtåene er det mest bunnmorene. Under Aldasfjellet er det flere større elvevifter og rasvifter som delvis har gått ut i Gæv'dn'-jajav'ri. Tallrike smeltevannskanaler i fast fjell og i løsmasser finnes over hele området. På fjellet Råkkunbårri er det breer i noen av botnene. I kalklag ved Coardajákka har karstforvitring gjort seg gjeldende.

Botanikk

Både flora og vegetasjon bærer preg av at Barduvassdraget ligger i et overgangsområde mellom kystnære fjellpartier og kontinentalt påvirkete vidder. Denne markerte gradienten og en variert berggrunn med innslag av kalkrike bergarter gjør at utvalget av arter og vegetasjonstyper er stort. Alle vegetasjonssoner fra subalpin bjørkeskog til høyfjell er representert. Fjellområder dekker størst areal.

Høytliggende bjørkeskog er den viktigste skogtypen opp til 600 m o. h., lokalt endog til ca. 750 m o. h. I de østligste, mest innlandspregete delene finnes en lavrik, tørr og åpen bjørkeskog med tynt snødekke i vintermånedene. Moserik småbregne- eller blåbær-bjørkeskog dekker et lite areal. Lengst i vest, i dalsider med gunstige nærings- og fuktforhold er det utviklet en storstammet og tett høgstaudeskog. Furu finnes bare svært sparsomt ved Leinavatn og i Sarevuobmi.

Store myrstrekninger, særlig rundt Leinavatn, har innslag av nordøstlige vegetasjonstyper som palsmyrer, brannullsumper og torvhei med finnmarkspors. Palsmyra As'tujæg'gi er gitt høyeste vernekategori i myrreservatplanen for Troms.

Vannvegetasjonen er relativt artsrik og varmekrevende. Den arealmessig viktigste na-

turtypen er fjellheier mellom 600 og 900 m o. h., det lavalpine belte. Utforming og artsinnhold varierer fra artsrike reinrose-laprosekantlyngheier til artsfattige fjellmarigrasfinnmarksrørkvein-kreklingsheier. Høyproduktive fjellbeiter finnes særlig i vest, under Sanjavarri og rundt Hav'guvuobmi. Snøleier dekker små arealer i dette høydebeltet. Det er betydelige strekninger med høytliggende steinete myrer med tundrapreg.

I det mellomalpine beltet, over 900 m o. h., er snøleier mer utbredt, og der finnes interessante flytjords- og rabbesamfunn med arter som er sjeldne utenom de indre fjellstrøk i Sør- og Nordskandinavia. Det gjelder bl. a. snøfrytle, stuttarve, brann- og lodnemyrklegg, høyfjellsklokke, grønnkattfot, sølvkattfot, og fjellsolblom. Flere av disse har sin østgrense i denne delen av Troms ved Gæv'dn'-jajav'ri.

Det høyalpine beltet, over 1350 m o. h., er utviklet på fjell som Aldas og Råkkunbårri (1695 m o. h.). Der er få karplanter, men en særpreget og hardfør vegetasjon av moser, lav og alger.

Karplantefloraen omfatter 307 arter, 52 av de 176 fjellartene har sentrisk utbredelse i Skandinavia, hvilket er et høyt tall på et så lite område av Troms. Det er også et markert innslag av østlige eller nordøstlige arter, mens det er få mer varmekrevende arter.

Barduvassdraget inneholder en rekke kvaliteter av stor botanisk verdi. Vegetasjonen har et urørt preg, og den viser en storstilt vegetasjonsmessig overgang fra de sentrale nordskandinaviske høyfjell til innlandsviddene i øst. Spesiell verdi har store palsmyrer, brannullsumper, finnmarksporsheier, artsrike lapproseheier og flytjordssamfunn. Både med hensyn til vegetasjon og artsinnhold ligger Øvre Bardu innenfor ett av Skandinavias rikeste fjellområder.

Fugleliv

Fjellbjørkeskogen har et artsfattig fugleliv med relativt høye tettheter.

Leinavatn og Gæv'dn'-jajav'ri med omkringliggende myrer og småvatn er de viktigste områdene i vassdraget for ender og vadefugl. Den største myra As'tujæg'gi og noen av småvatna omkring er svært fuglerike med 11 andefugl- og 14 vadefuglarter. Våtmarksområdene i de østlige deler har også et rikt fugleliv. Her finnes myrer med kraftig vierkrattbevoksning hvor det bl. a. er en del spurvefugler (f. eks. lappspurv). Vatna i dette området ser ut til å ha en stor bestand av lom.

Heiområdene har stort sett et artsfattig og individfattig fugleliv, men noen rike heiområder finnes også. I fjellområdene finnes de fleste høyfjellsartene, men meget spredt.

Det er mye rovfugl i området, særlig i smånagerår. Fuglelivet i våtmarksområdene er trolig en viktig næringsressurs for endel av disse.

I alt er det registrert 82 fuglearter i vassdraget. 80 arter ble observert under prosjektets feltarbeid hvorav omkring 80 % hekker eller antas å hekke.

Fuglelivet i våtmarksområdene er av stor ornitologisk verdi. Det er i første rekke myrområdet As'tujæg'gi og områdene i tilknytning til Leinavatn og Gæv'dn'jav'ri som skiller seg ut som rike ande- og vadefugllokaliteter. Fuglelivet generelt er typisk for regionens nordøstlige del. Våtmarksområdene er også gode referanseområder.

Ferskvannsbiologi

Sentralt i feltet er de to store vatna Gæv'dn'jav'ri (18,2 km²) og Leinavatn (28,1 km²).

Beskrivelsen bygger på undersøkelser i 6 vatn og 7 elvestasjoner. Vannkvaliteten er forholdsvis ensartet og typisk for vassdrag i områder med lite kalk i berggrunnen. Vannkjemisk kan vassdraget deles i to. Et vestlig område med middels høy ledningsevne (40—45) og kalsiuminnhold 3,2—5,2 mg Ca/l og et østlig område med lav ledningsevne (15—30) og kalsiuminnhold 1,5—3,0 mg Ca/l. Vassdraget har stabile vannkjemiske forhold, pga. lang oppholdstid i de mange og store innsjøene.

Det er store forskjeller i temperaturforholdene i vatna. Det finnes både kalde, store fjellsjøer som Gæv'dn'jav'ri med lave temperaturer gjennom sommeren (5—12° C) og grunne, varme viddesjøer som Leinavatn, der temperaturen kan bli over 15° C. Noen av tjernene er sterkt humuspåvirket.

Det er relativt store variasjoner i bunndyr-tettheter og -sammensetning i de forskjellige sjøtypene, med verdier som er vanlig for næringsfattige og middels næringsrike viddesjøer. Jevnt over er fjærmygg tallrikeste dyregruppe, men også døgnfluer og steinfluer finnes i betydelige tettheter. Marflo ble påvist i stort antall i et tjern.

Bunndyrtetthetene og utvalget av dyregrupper på dypere vann var som i næringsfattige sjøer ellers i regionen. Tetthetene varierte fra 150—1900 dyr pr. m² og fjærmygg og fåbørstemark var de tallrikeste gruppene.

Bunndyrtetthetene i rennende vann var moderate til høye, 400—1200 dyr pr. prøve med størst tetthet i august. Fjærmygg, døgnfluer og steinfluer var de dominerende gruppene. Tettheten og sammensetningen er vanlige for regionen.

Artsutvalget av døgnfluer (15 arter) og steinfluer (18 arter) er vanlig for regionen. Det er stort sammenlignet med vassdrag nærmere kysten, men noe lavere enn vassdrag i fjellområder sør for Øvre Bardu.

Ferskvannsfaunaens artssammensetning og mengde synes å være vanlig for regionen. Vassdraget er et egnet typeobjekt for de indre strøk av fjell/viddeområdene i Nord-Norge og Nord-Sverige.

Litteratur

- Engelskjøn, T. 1983. Barduvassdraget. Flora og vegetasjon i Barduvassdraget ovenfor Altevatn. *Troms, Naturvitenskap nr. 36.*
- Hindrum, R. 1981. Øvre Barduvassdraget. Kvantitative og kvalitative undersøkelser av fugle- og pattedyrfaunaen i Øvre Barduvassdraget, Troms, fra 1977—1979. *Troms, Naturvitenskap nr. 13, 69 s.*
- Huru, H. 1981. Øvre Bardu. Hydrografi og evertebratfauna i Øvre Bardu, Indre Troms, i 1980. *Troms, Naturvitenskap nr. 31, 46 s.*